

บทบาทของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด

ปิยมน แจ่มวุฒิปรีชา*
ปาริชาติ สถาปิตานนท์*

Abstract

This research article aimed to study (1) the roles of Yala municipality youth orchestra in creating love of motherland from viewpoints of its founders, members and the audiences, (2) the communication platforms that youth members use to exchange information related to the orchestra performance and their feeling of attachment to motherland. The results indicated that the founders, youth members and the audiences believed in the orchestra as an important tool for developing youth's capacity, building and maintaining relationship among members, inspiring love of motherland, and relaying feelings to audiences. In terms of communication platforms, youths use face-to-face communication, online media, and mass media to exchange information related to the orchestra performance and to express the feeling of attachment to motherland.

Keywords: Peace Communication/Musical Media/Orchestra/Creating Love of Motherland

*ปิยมน แจ่มวุฒิปรีชา (นศ.ม. นิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557) และ *ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (Ph.D. (Communication) Ohio University, U.S.A.) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งคณบดี และศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของวงออร์เคสตราเยาวชน เทศบาลนครยะลาในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด” ของ ปิยมน แจ่มวุฒิปรีชา โดยมี ศาสตราจารย์.ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บทบาทของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด โดยศึกษาผ่านมุมมองของกลุ่มผู้ริเริ่ม กลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ชม (2) ช่องทางการสื่อสารในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงดนตรีและการแสดงความผูกพันกับแผ่นดินเกิดของกลุ่มเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ริเริ่ม กลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ชมเห็นว่า วงออร์เคสตราเป็นสื่อกลางที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพเยาวชน การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดและการส่งต่อความรู้สึกถึงผู้ชม สำหรับช่องทางการสื่อสารเยาวชนใช้การสื่อสารเฉพาะหน้า การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ และการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแสดงดนตรีและการแสดงความผูกพันกับแผ่นดินเกิด

คำสำคัญ : การสื่อสารสันติภาพ / สื่อดนตรี / ออร์เคสตรา / การสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ถึงอยู่แคว้นใด ไม่สุขสำราญ
เหมือนอยู่บ้านเรา ชื่นล้ำค่าเข้าสู่ทวี”
“แผ่นดินของเรา”

บทเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 34
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “แผ่นดินของเรา” ซึ่งประพันธ์คำร้องโดยท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามและคุณค่าของแผ่นดินเกิด รวมไปถึงความสำคัญของการสำนึกรักแผ่นดินซึ่งจะนำพาให้แผ่นดินนั้นเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน แต่หากแผ่นดินใดต้องประสบปัญหาขาดความสงบเรียบร้อย ผู้คนในแผ่นดินนั้นก็อาจรู้สึกท้อแท้ หดหู่ ขาดกำลังใจ และอาจนำไปสู่การตัดสินใจละทิ้งถิ่นฐาน ทิ้งกลางวิกฤติที่ต้องเผชิญ เยาวชนในฐานะสมบัติที่ล้ำค่าของแผ่นดิน

ดังคำกล่าวสุนทรพจน์ของ เนลสัน แมนเดลา อดีตประธานาธิบดีแห่งแอฟริกาใต้ในพิธีมอบรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ณ กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ ที่ว่า “เด็ก ๆ เป็นพลเมืองที่บอบบางที่สุดในทุกสังคม และเป็นทรัพย์สินที่มีค่าที่สุดของเรา” (เจนนิเฟอร์ ครูวิส-วิลเลียมส์, 2554) จึงเป็นความหวังในการฟื้นฟูแผ่นดินเกิดให้คงงามดังเดิม อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำหรับแผ่นดินที่กำลังประสบปัญหาหาคือการหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่าสิ่งใดจะเป็นแนวทางที่ทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและสำนึกรักในแผ่นดินเกิด

ดนตรีในฐานะเครื่องมือการสื่อสารที่ทรงพลัง

ดนตรีเป็นภาษาสากลของมนุษยชาติไม่ว่าชนชาติใดก็สามารถรับรู้หรือรสรสของดนตรี โดยใช้เสียงเป็นสื่อได้ ดนตรีข้องเกี่ยวอยู่ในการดำรงชีพตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์ใช้ดนตรีประกอบและกระตุ้นกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของความบันเทิง ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม(คมสันต์ วงศ์วรรณ, 2551)

คุณลักษณะเฉพาะของดนตรีในเชิงการสื่อความหมายที่สั้นและตรงประเด็นทำให้ดนตรีกลายเป็นช่องทางในการอธิบายสังคมที่ทรงพลัง อย่างไรก็ตาม ดนตรีก็เหมือนกับสรรพสิ่งทั้งหลายที่ล้วนมีสองด้าน ด้านหนึ่งดนตรีสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่อีกด้านดนตรีก็อาจหล่อหลอมให้ผู้ฟังจมปลักกับค่านิยมที่เป็นอันตราย (ฉันทน์ทิพย์ ศิริเจริญ, 2552)

การใช้ดนตรีเพื่อการสื่อสารสันติภาพ

ดนตรีเป็นสื่อที่ถูกใช้ในการแสดงออกถึงความรัก ความผูกพัน ทั้งระดับบุคคลและระดับสังคมมายาวนาน พลาณภาพของดนตรีปรากฏขึ้นอยู่เสมอ ดังเช่น ในศตวรรษที่ 1960 ขณะที่เกิดสงครามเย็น และโลกถูกแบ่งด้วยอุดมการณ์จากประเทศมหาอำนาจคือสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความรุนแรงสืบเนื่องมา เพลงในช่วงนี้มักจะมีเนื้อหาในการคัดค้านอเมริกา และเพิ่มขึ้นตามจำนวนของการประท้วง มีการ

เรียกประเภทของเพลงเหล่านี้ว่า Protest Song ซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นเพลงเพื่อสันติภาพที่รู้จักกันในวงกว้างในยุคแรกๆ (ทิวา สารวุฒะ, 2530) ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเสียงของศตวรรษ 1960 ก็คือ Bob Dylan บทเพลง Blowing in the Wind นับเป็นงานชิ้นเอกที่ตั้งคำถามผ่านภาษาที่สวยงามแบบกวีว่า ทำไมโลกนี้จึงต้องมีความอยุติธรรมด้านสังคมและเชื้อชาติ และทำไมจึงต้องมีสงครามอีกต่อไปอย่างไม่รู้จบ (สิลม, 2548) ต่อมาในปี ค.ศ. 1971 เพลง Imagine ก็ถือกำเนิดขึ้นโดย John Lennon อดีตสมาชิกวง The Beatles และจากนั้นมา เมื่อโลกต้องตกอยู่ในสภาวะสูญเสียมวลมนุษย์ Imagine ก็ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในการสร้างความหวังถึงสันติภาพ ในท่ามกลางความขัดแย้งที่รุนแรงของประเทศจามาอิกา อันเกิดจากความไม่ลงรอยกันของสองขั้วการเมือง ในปี ค.ศ. 1978 คอนเสิร์ต One Love ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสำหรับการประสานรอยร้าว โดย Bob Marley ได้เชิญ Michael Manley ผู้นำของฝ่ายรัฐบาล และ Edward Seaga ผู้นำพรรคแรงงานที่เป็นฝ่ายค้านขึ้นเวทีระหว่างที่เขาบรรเลงเพลง Jammin' และเขาก็ได้จับมือของทั้งคู่กุมไว้ด้วยกันเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความร่วมมือที่กำลังงอกงามอีกครั้ง

การใช้ดนตรีเพื่อการต่อสู้ทางการเมือง

แม้ว่าในทางหนึ่ง ผลของคนตรีจะมีอำนาจในเชิงบวกต่อสังคมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ในทางกลับกัน คนตรีก็เปรียบเสมือนอาวุธที่มนุษย์ใช้ประหัดประหารกัน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในอดีต เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม เถลิงอำนาจ ได้มีการปลุกกระแสชาตินิยมขึ้นอย่างชัดเจน และคนตรีได้กลายมาเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐ เพลงชาติถูกเปลี่ยนหลังการเปลี่ยนชื่อสยามมาเป็นไทย เนื้อร้องในวรรคก่อนสุดท้ายสะท้อนอารมณ์โรแมนติกแบบชาตินิยมสุดขั้วที่คนสามารถสละชีวิตเพื่อปกป้องได้ด้วยประโยค “สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี” (อดิเทพ ภัทรเดชไพศาล, 2556) ต่อมาเมื่อมีกรณีพิพาทเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา ก็มีเพลง

เกี่ยวกับเขาพระวิหารเกิดขึ้นหลายเพลง เช่น งานของชัยชนะ บุญนะโชติ ที่ชื่อว่า “ของเขาไม่เอา ของเราไม่ให้” แต่งโดย พยงค์ มุกดา “เขาพระวิหารต้องเป็นของไทย” ของ ก้าน แก้วสุพรรณ และ “เขาพระวิหารแห่งความหลัง” ของ คำนธ สัมบุญณานนท์ ในช่วงก่อนที่ศาลโลกจะมีคำพิพากษาชี้ขาดในปี พ.ศ. 2505 บริเวณสะพานพุทธฯ ช่วงเย็นค่ำมีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกรณีนี้อย่างคึกคัก เสียงเพลงเขาพระวิหารได้ปลุกเร้าความเป็นชาติไทยก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมของผู้ฟังเป็นอย่างดี โดยเฉพาะก้าน แก้วสุพรรณ ได้สละเงินทุกบาทจากการร้องเพลงให้แก่มิตรทนายความเพื่อเดินทางไปสู่คดีที่ศาลโลก (อดิเทพ ภัทรเดชไพศาล, 2553)

ความท้าทายในการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมเพื่อสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดแก่เยาวชนในจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลต่อสภาพจิตใจของประชาชนในพื้นที่ ความหวาดกลัวก่อให้เกิดความหวาดระแวง ประกอบกับสภาพทางภูมิศาสตร์ในอำเภอเมืองที่แบ่งชุมชนชาวพุทธและมุสลิมออกเป็นสองฝั่งอย่างชัดเจน ทำให้พื้นที่ในการติดต่อสื่อสารและการร่วมกิจกรรมกันของคนต่างศาสนาเหมือนเช่นในอดีตหดแคบลง ร่องรอยของความไม่เข้าใจ ความไม่เชื่อใจจึงเกิดขึ้นและนำไปสู่การแบ่งฝ่าย ในที่สุดเยาวชนที่เติบโตมาในสภาพความรุนแรง ประกอบกับการปลูกฝังความเกลียดชังจากการรับรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์และสภาพสังคมที่ผิดเพี้ยนไปจากความจริง รวมทั้งการขาดโอกาสทางการศึกษา การว่างงานและความยากจน อาจเป็นสาเหตุให้เยาวชนบางส่วนเข้าไปเป็นแนวร่วมในการก่อความไม่สงบ เทศบาลนครยะลาจึงขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างความสมานฉันท์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ตกเป็นเป้าหมายหลักของขบวนการ

วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาเป็นหนึ่งในโครงการที่ นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ นายกเทศมนตรียะลา มีนโยบายก่อตั้งขึ้นและเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า วงออร์เคสตราเป็นวงดนตรีตะวันตก และเป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ที่ต้องใช้งบประมาณดำเนินการสูง เพลงที่บรรเลงในการแสดงก็มักจะเป็นบทเพลงคลาสสิกและมีกลุ่มผู้ฟังเฉพาะในประเทศไทย วงออร์เคสตราโดยเฉพาะออร์เคสตราเยาวชนที่เกิดขึ้นและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องก็มีเพียงวงออร์เคสตราในกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดวงออร์เคสตราเยาวชนขึ้นในพื้นที่จังหวัดยะลา ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการใช้วงออร์เคสตราในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด รวมทั้งเงื่อนไขเฉพาะที่ทำให้วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ปัญหาการวิจัย

1. กลุ่มผู้ริเริ่มวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลามีมุมมองต่อการใช้วงออร์เคสตราเพื่อเป็นสื่อกลางในการสนับสนุนให้เยาวชนมีสำนึกรักแผ่นดินเกิดอย่างไร
2. สมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลามีมุมมองต่อแผ่นดินเกิดและบทบาทของวงออร์เคสตราในฐานะสื่อกลางในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดอย่างไร
3. สมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา มีการใช้ช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแสดงดนตรีออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาและความผูกพันกับแผ่นดินเกิดมากน้อยเพียงใด
4. กลุ่มผู้ชมมีมุมมองต่อแผ่นดินเกิดและบทบาทของวงดนตรีออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในฐานะสื่อกลางในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“บทบาทของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด” โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือหลักในการทำวิจัย ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสาร มีจุดเด่นในแง่ของการทำความเข้าใจมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง แต่อาจมีข้อจำกัดด้านความเหมาะสมในการขยายผลสู่การตีความปรากฏการณ์การสร้างสันติภาพในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีเพื่อการสื่อสาร

การสื่อสารความหมายทางสังคมมีหลายช่องทาง ดนตรีเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่เป็นภาพสะท้อนสังคมได้เป็นอย่างดี (ฉันทน์ทิพย์ ศิริเจริญ, 2552) โดยทั่วไปดนตรีมักถูกมองว่ามีหน้าที่เพียงการให้ความบันเทิง แต่แท้จริงแล้วความบันเทิงและสาระเป็นสิ่งที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ดังเช่นกระบวนการสาระบันเทิง (Edutainment) ที่ผสมผสานความรู้และความบันเทิงเข้าด้วยกัน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายคิดคำนึง รับรู้ และมีการประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่พึงประสงค์และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อาทิ เพลง (ปรีชาต สถาปิตานนท์ สโรบล, 2543)

งานวิจัยที่สะท้อนบทบาทของเพลง เช่น งานวิจัยเรื่อง“การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงพื้นบ้านหมอลำเพื่อการถ่ายทอดวัฒนธรรม” ที่พบว่า เพลงพื้นบ้านหมอลำเป็นการผสมผสานความบันเทิงกับความรู้ และมีบทบาทในการกระตุ้นให้ประชาชนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง (นิทรพร ทิพา, 2539) งานวิจัยเรื่อง “การสื่อความหมายและอุดมการณ์ในเพลงมหาวิทยาลัย” ที่พบว่า เพลงมหาวิทยาลัยมีการใช้คำเพื่อสร้างอารมณ์รักและภาคภูมิใจ ซึ่งนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเพลงมหาวิทยาลัยของตนในเชิงบวก (ชัยวัฒน์ หอวรรณภากร, 2544) นอกจากนี้ กิจกรรมทางดนตรียังสามารถสื่อสารและสร้างภาพลักษณ์

ให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังเช่น งานวิจัยเรื่อง “การใช้เทศกาลดนตรีพิทยานในฐานะกิจกรรมเชิงกลยุทธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์เมืองพิทยานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” (คารามาส มณฑลวิทย์, 2549)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ วงออร์เคสตราไม่เพียงแต่มีบทบาทในการเป็นช่องทางถ่ายทอดเพลงสู่ผู้ชม แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ทำให้เยาวชนได้มาอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย โดยมีดนตรีเป็นกิจกรรมสื่อกลาง ดังนั้น ในที่นี้ วงออร์เคสตราจึงถือเป็นสื่อกิจกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งลักษณะสำคัญของการใช้สื่อกิจกรรมเป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา คือการเอื้อให้เกิดการพบปะและการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2542) อีกนัยหนึ่งวงออร์เคสตรานับเป็นกิจกรรมนันทนาการ ซึ่ง สมบัติ กาญจนกิจ (2540) ระบุว่ากิจกรรมนันทนาการจะช่วยส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาอารมณ์สุขของผู้เข้าร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีเพื่อการสื่อสารสามารถนำมาวิเคราะห์บทบาทของวงออร์เคสตราในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดให้แก่เยาวชนและผู้ชม โดยในส่วนของผู้ชมออร์เคสตรามีบทบาทเป็นช่องทางการถ่ายทอดเพลงไปสู่ผู้ชม และในส่วนของเยาวชนในวงออร์เคสตราก็เป็นทั้งช่องทางการสื่อสารและทำหน้าที่เป็นสื่อกิจกรรม แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีเพื่อการสื่อสารจึงสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1, 2 และ 4

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้

ปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุของปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้เกิดจากการละเลยประชาชนมุสลิมในพื้นที่ เช่น การเคารพให้เกียรติต่อความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งควรเปิดพื้นที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น (สุริชัย หวันแก้ว, 2550) ในงานวิจัยเรื่อง “ผู้หญิงมุสลิมท่ามกลางความขัดแย้ง: การเปลี่ยนผ่านจากเหยื่อสู่ผู้ขับเคลื่อนงานสันติภาพ” ของ ฮาฟิสา สาและ (2553) พบว่า เงื่อนไข

สำคัญทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านจากผู้ได้รับผลกระทบสู่การทำงานสันติภาพเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ท่ามกลางความรุนแรงและการมีพื้นที่สาธารณะเพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถตระหนักและแสดงศักยภาพของตน แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์มุมมองของกลุ่มผู้ริเริ่ม กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้ชมต่อการใช้วงออร์เคสตราเพื่อสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดในมิติของการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 และ 4

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดท้องถิ่นนิยม หมายถึง ความรู้สึกรักผูกพัน ห่วงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ความรู้สึกเหล่านี้เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การตระหนักว่าแผ่นดินนั้นมีประโยชน์จากการได้ฟังเรื่องเล่าในอดีต หรือการเปรียบเทียบจุดอ่อนจุดแข็งกับแผ่นดินอื่น ซึ่งผู้มีทัศนะท้องถิ่นนิยมจะมีความกระตือรือร้นที่จะปกป้องท้องถิ่น ห่วงใยปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ และพร้อมจะลงมือทำเพื่อท้องถิ่นของตน (ธนสวรรค์ เจริญเมือง, 2553) ในทำนองเดียวกับแนวคิดชุมชนนิยมที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) กล่าวไว้ว่า ชุมชนนิยม หมายถึง สังคมที่คนเห็นและรู้จักใช้ประโยชน์จากชุมชน และอีกด้านก็ให้ประโยชน์ตอบแทนชุมชน การรวมตัวกันเป็นชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีความสัมพันธ์และความไว้วางใจไว้วางใจรวมทั้งความรับผิดชอบร่วมกัน มีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นบทบาทของสื่อพิธีกรรมในการสร้างปฏิสัมพันธ์และความสามัคคีของคนในชุมชน เช่น งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวมลายูเชื้อชาติไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย” (ทัศนาวดี แก้วสนิท, 2552) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดจะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1, 2 และ 4

4. แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสาร

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2557) ได้กล่าวถึง ช่องทาง

การสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ช่องทางในการสื่อสารผ่านกิจกรรมในพื้นที่เชิงกายภาพ เช่น สื่อการแสดงแขนงต่าง ๆ

2) ช่องทางในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่กระบวนการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่ผลผลิตที่สำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงระดับภายในบุคคล เช่น การเห็นคุณค่าของตนเอง และการเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่มบุคคล เช่น การพัฒนาสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นระหว่างคู่สื่อสาร โดยแนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารจะใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 3

5. ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

Rogers (1995, อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2557) ให้นิยามของนวัตกรรมว่า คือ วัตถุ แนวคิดหรือพฤติกรรมที่มีความใหม่ในสายตานักคิดหรือในมุมมองของสังคมที่รับนวัตกรรมนั้น การแพร่กระจายนวัตกรรม หมายถึง

ถึงกระบวนการเผยแพร่นวัตกรรมผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไปสู่สมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนวัตกรรมประกอบด้วย

1. องค์ประกอบต่างๆ ของนวัตกรรมในสายตาของผู้รับนวัตกรรม ได้แก่ ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ, ความเข้ากันได้, ความไม่ซับซ้อน, โอกาสในการทดลองใช้ และโอกาสในการสังเกตเห็นได้

2. ช่องทางการสื่อสารเกี่ยวกับนวัตกรรม

3. ความพยายามของผู้สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึง บุคคลภายนอกที่มีอิทธิพลในการชักจูงให้ผู้อื่นตัดสินใจรับนวัตกรรม รวมทั้ง เป็นบุคคลที่เข้ากับชุมชนได้เป็นอย่างดี และอาจทำงานร่วมกับผู้ช่วยด้านการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้แก่บุคคลที่เป็นสมาชิกในสังคมเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ และมีคุณลักษณะต่าง ๆ คล้ายคลึงกับสมาชิกในสังคม โดยในที่นี้ ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมสามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1, 2 และ 4

แผนภูมิแสดงกรอบการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสื่อดนตรีในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด กรณีศึกษาวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือหลักในการทำวิจัยเพื่อศึกษามุมมองของกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ริเริ่ม กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้ชม รวมทั้งสิ้น 29 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบต่อหน้า และการสัมภาษณ์ผ่าน

เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ และสื่อออนไลน์ ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ระหว่างการฝึกซ้อมและการแสดงดนตรีของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาทั้งในจังหวัดยะลาและกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารเทศบาลนครยะลา สุจิตตรการแสดงดนตรี คลิปวิดีโอการแสดง และข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งมีการเผยแพร่ในสื่อออนไลน์

แผนภูมิแสดงข้อมูลพื้นฐานวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา

วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาเกิดขึ้น โดยความร่วมมือระหว่าง นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ

นายกเทศมนตรีเทศบาลนครยะลา รองศาสตราจารย์ ดร. สุกรี เจริญสุข ผู้อำนวยการวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง อดีตรองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์

แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเทศบาลนครยะลา ได้เริ่มกิจกรรมด้วยการส่งครูสอนดนตรีของโรงเรียนในจังหวัดยะลาเข้าอบรมเกี่ยวกับการฝึกสอนวงออร์เคสตรา ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดล และเชิญผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีมาเป็นผู้อำนวยการ และผู้ฝึกซ้อมให้กับเยาวชน ขณะเดียวกันก็จัดซื้อเครื่องดนตรีสำหรับใช้ในการเรียนการสอนการเปิดตัวของออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ประกอบด้วยการแสดงนิทรรศการเครื่องดนตรีและการแสดงวงสตริงควอเทต (String Quartet) โดยมุ่งเน้นการสื่อสารกับผู้ปกครองและเยาวชนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวงออร์เคสตรา หลังจากนั้น เทศบาลนครยะลาจึงประชาสัมพันธ์เชิญชวนไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนร่วมสมัครเป็นสมาชิกของวงออร์เคสตรา ซึ่งมีการเปิดรับสมัครเป็นประจำทุกปี โดยเปิดรับสมัครเยาวชนอายุ 7-15 ปี ไม่จำกัดเพศ ศาสนา และความรู้พื้นฐานทางดนตรี แต่เลือกเครื่องดนตรีตามความเหมาะสมทางด้านสรีระควบคู่กับความสนใจของเยาวชน ปัจจุบันวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา มีสมาชิกประมาณ 140 คน เริ่มฝึกซ้อมครั้งแรก ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2551 ทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ และเปิดแสดงเต็มรูปแบบครั้งแรกในคอนเสิร์ตเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ เทศบาลนครยะลา ยังได้ส่งเยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตราไปเข้าค่ายดนตรีในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งนับเป็นสถาบันทางดนตรีที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย และเป็นสถานที่เดียวกันกับที่ใช้ถ่ายภาพยนตร์ เรื่องซีซันส์เชนจ์ เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย (Season Change) เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์และแรงบันดาลใจในการฝึกซ้อมดนตรีมากยิ่งขึ้น

ความโดดเด่นประการหนึ่งของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาที่แตกต่างจากวงออร์เคสตราทั่วไปคือ

การผสมผสานการบรรเลงเพลงประเภทอื่น ๆ ร่วมกับเพลงคลาสสิก เช่น เพลงพระราชนิพนธ์ เพลงสมัยนิยม เพลงท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งทำให้ออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ชมที่หลากหลายขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวงออร์เคสตราได้รับเชิญไปเปิดการแสดงดนตรีตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การร่วมแสดงคอนเสิร์ต ณ ดิกลันตีโมเดิร์น ทำเนียบรัฐบาล การร่วมแสดงดนตรีกับวงป๊อปปูล่าร์ (Penang Philharmonic) ในเทศกาล Georgetown Festival 2011 นอกจากนี้ วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ยังได้รับเกียรติสูงสุดในการแสดงเฉพาะพระพักตร์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สำหรับความยั่งยืนในอนาคตเทศบาลนครยะลาได้กำหนดให้มีแผนการแสดงคอนเสิร์ตของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในจังหวัดอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี นอกพื้นที่อย่างน้อย 6 ครั้งต่อปีและยังมีความพยายามในการสร้างบุคลากรทางด้านดนตรีโดยสนับสนุนให้สมาชิกวงออร์เคสตราได้เข้าศึกษาต่อทางด้านดนตรี และกลับมาสานต่อและยกระดับวงออร์เคสตรา ตลอดจนมีการเตรียมการเปิดโรงเรียนดนตรีของเทศบาลเพื่อรองรับและให้โอกาสเยาวชนต่อไป

ส่วนที่ 2 มุมมองของกลุ่มผู้ริเริ่มวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาต่อการใช้วงออร์เคสตราเพื่อเป็นสื่อกลางในการสนับสนุนให้เยาวชนมีสำนึกรักแผ่นดินเกิด ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ริเริ่มวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรีเทศบาลนครยะลา กลุ่มข้าราชการประจำเทศบาลนครยะลา และกลุ่มผู้ฝึกสอน พบว่ากลุ่มผู้ริเริ่มมีมุมมองต่อวงออร์เคสตราว่ามีบทบาทใน 4 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทการพัฒนาศักยภาพเยาวชน

กลุ่มผู้ริเริ่มเห็นว่า วงออร์เคสตรา มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพทางดนตรี โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนในจังหวัดยะลาซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจาก

เหตุการณ์ความไม่สงบได้พัฒนาทักษะทางดนตรีคลาสสิก และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เดินทางไปเปิดการแสดงในสถานที่สำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยกลุ่มผู้ฝึกสอนมองว่า กระบวนการฝึกซ้อมและสิ่งแวดล้อมจากการเปิดแสดงดนตรีในสถานที่สำคัญต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัย การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมให้กับเยาวชน อีกทั้งดนตรียังช่วยพัฒนาเยาวชนทางด้านจิตใจกล่าวคือ ดนตรีกล่อมเกลাজิตใจเยาวชนให้อ่อนโยน แม้จะอยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีความไม่สงบ และยังช่วยสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับและชื่นชมจากสังคมเมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกวงออร์เคสตรา ทั้งนี้การพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีคลาสสิกก็สามารถต่อยอดไปเป็นการประกอบอาชีพในอนาคต ทำให้เยาวชนและผู้ปกครองมองเห็นคุณค่าของคนมากขึ้น ซึ่งโอกาสและความสำเร็ที่เยาวชนในวงออร์เคสตราได้รับก็เป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนคนอื่น ๆ อีกด้วย

2. บทบาทการสร้างความสัมพันธ์

กลุ่มผู้ริเริ่มเห็นว่า วงออร์เคสตรามีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชน โดยเป็นพื้นที่ที่ทำให้เยาวชนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้กัน อีกทั้งยังสร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้กับสมาชิกในวงออร์เคสตราที่มีความหลากหลายทางศาสนาจากการร่วมบรรเลงดนตรีและการใช้ชีวิตร่วมกัน ไม่เพียงเท่านั้นวงออร์เคสตรายังขยายบทบาทไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองของเยาวชนที่มีศาสนาแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการพูดคุยและการช่วยเหลือดูแลเยาวชนร่วมกัน

3. บทบาทการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดแก่เยาวชน
กลุ่มผู้ริเริ่มเห็นว่าบทเพลงท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดให้แก่เยาวชนโดยกลุ่มผู้ริเริ่มได้เลือกใช้เพลงท้องถิ่นในการแสดงดนตรี และผู้ฝึกสอนได้สอดแทรกประวัติของเพลงในกระบวนการฝึกซ้อมเพื่อให้เยาวชนได้เห็นและซึมซับถึงคุณค่าก่อนจะถ่ายทอด

ออกมาผ่านการแสดง นอกจากบทบาทการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดผ่านเพลงท้องถิ่นที่เลือกมาบรรเลงแล้วการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดให้กับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกวงออร์เคสตรายังเกิดจากโอกาสต่างๆ ที่เยาวชนได้รับ เช่น การพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี การเดินทางไปยังสถานที่สำคัญต่าง ๆ และการเข้าศึกษาต่อในสถาบันดนตรีระดับประเทศ อาทิ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งส่งผลให้เยาวชนผูกพันกับท้องถิ่นรู้สึกต้องการตอบแทนส่วนรวมและสนับสนุนคนรุ่นหลังต่อไป

4. บทบาทการส่งต่อความรู้สึกถึงผู้ชม

กลุ่มผู้ริเริ่มมีแนวคิดในการนำเพลงท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ด้วยเหตุผลว่าแม้ชาวยะลาจะมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน แต่สิ่งที่เป็คุณค่าร่วมกัน ก็คือความเป็นคนยะลา ผลที่ตามมาคือ วงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลาสามารถเข้าถึงผู้ชมที่เป็นชาวยะลาได้ใกล้ชิดขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มชาวยะลาที่อาศัยอยู่ในต่างถิ่น เพลงท้องถิ่นจะทำให้พวกเขารำลึกถึงแผ่นดินเกิด และส่งความช่วยเหลือกลับมาให้เยาวชน เช่น การบริจาคเงิน หรือเครื่องดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้สำหรับผู้ชมที่ไม่ใช่ชาวยะลา เพลงท้องถิ่นที่ถ่ายทอดผ่านเยาวชนก็สร้างความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับจังหวัดยะลาให้กับผู้ชม รวมทั้งเพลงท้องถิ่นยังมีบทบาทในการเผยแพร่เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของจังหวัดยะลาอีกด้วย

ส่วนที่ 3 มุมมองของเยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลาต่อแผ่นดินเกิดและบทบาทของวงออร์เคสตร้าในฐานะสื่อกลางในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด แบ่งออกเป็น 2 มุมมอง คือ

1. มุมมองของเยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลาต่อแผ่นดินเกิด เยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลามีมุมมองที่ดีต่อจังหวัดยะลา กล่าวคือ เยาวชนเห็นว่าจังหวัดยะลาเป็นเมืองที่มีความสงบและความเป็นครอบครัว และต้องการให้จังหวัดยะลากลับมาสงบสุขเหมือนในอดีต ทั้งนี้เยาวชนเห็นว่าการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด

คือการสร้างประโยชน์ตอบแทนแผ่นดิน โดยเฉพาะการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแผ่นดินเกิดด้วยการใช้ความสามารถทางดนตรีของตนเอง

2. มุมมองของเยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาต่อบทบาทของวงออร์เคสตราจากการสัมภาษณ์กลุ่มเยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ทั้งที่เป็นสมาชิกปัจจุบัน และอดีตสมาชิก พบว่า กลุ่มเยาวชน เห็นว่าวงออร์เคสตรามีบทบาท 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 บทบาทการพัฒนาศักยภาพเยาวชน

กลุ่มเยาวชนเห็นว่า วงออร์เคสตราเป็นกิจกรรมใหม่ที่เปิดโอกาสให้ตนเองได้พัฒนาทักษะทางดนตรี และเป็นแรงบันดาลใจในการเข้าศึกษาต่อและประกอบอาชีพทางด้านดนตรี อีกทั้ง กระบวนการฝึกซ้อมยังมีบทบาทในการปลูกฝังระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ รวมไปถึงการพัฒนาทางด้านจิตใจกล่าวคือ กระบวนการทางดนตรีช่วยสร้างเสริมสมาธิ และสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง

2.2 บทบาทการสร้างความสัมพันธ์

ในส่วนขอบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ กลุ่มเยาวชนเห็นว่า วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนด้วยการปฏิสัมพันธ์กันจากกระบวนการฝึกซ้อมและการเข้าค่ายดนตรี รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ด้วยลักษณะของการบรรเลงเพลงของวงออร์เคสตราที่ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันของสมาชิกในวง นอกจากนี้การเข้าร่วมวงออร์เคสตราก็ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนที่มีศาสนาแตกต่างกัน โดยการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น ส่งผลให้เยาวชนต่างศาสนาได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน และยังส่งผลไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ของผู้ปกครองที่มีศาสนาแตกต่างกันอีกด้วย

2.3 บทบาทการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด

บทบาทการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาที่เยาวชนมองเห็นคือความภาคภูมิใจในการได้ร่วมบรรเลงเพลงท้องถิ่น รวมทั้งโอกาสพิเศษที่วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาล

นครยะลาได้รับเมื่อเทียบกับวงดนตรีอื่นๆ เช่น การเข้าเฝ้าเพื่อเล่นดนตรีถวายเฉพาะพระพักตร์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งการตระหนักเห็นคุณค่าของวงออร์เคสตรานำมาซึ่งความผูกพันของเยาวชนต่อวงออร์เคสตราและท้องถิ่นซึ่งสะท้อนผ่านความรู้สึกของเยาวชนที่ต้องการร่วมสานต่อ พัฒนา และยกระดับวงออร์เคสตราเพื่อตอบแทนสิ่งที่พวกเขาได้รับ รวมทั้งความต้องการที่จะส่งต่อโอกาสให้กับเยาวชนรุ่นหลังอีกด้วย

2.4 บทบาทการส่งต่อความรู้สึกถึงผู้ชมเยาวชน

เห็นว่าวงออร์เคสตราสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้ชมในพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับดนตรีของผู้ปกครองให้ดียิ่งขึ้น จากโอกาสและความสำเร็จที่บุตรหลานได้รับเมื่อเข้าเป็นสมาชิกในวงออร์เคสตรา ส่วนกลุ่มผู้ชมชาวยะลา นอกพื้นที่ เยาวชนมองว่าเพลงท้องถิ่นที่บรรเลงโดยวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา สามารถสร้างความสุขให้ผู้ชมจากการระลึกถึงความทรงจำที่มีต่อจังหวัดยะลาและสำหรับกลุ่มผู้ชมที่ไม่ใช่ชาวยะลา กลุ่มเยาวชนเห็นว่า การเปิดแสดงดนตรีจะทำให้คนต่างถิ่นมีมุมมองต่อจังหวัดยะลาดีขึ้น และมุมมองที่ดีนั้นจะช่วยดึงดูดให้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดยะลาซึ่งจะทำให้จังหวัดยะลาพัฒนามากขึ้น

ส่วนที่ 4 ช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแสดงดนตรีออร์เคสตราและการแสดงความผูกพันกับแผ่นดินเกิดของเยาวชนที่เป็นสมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา มี 3 ช่องทาง ได้แก่

1. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านการสื่อสารเฉพาะหน้า การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาผ่านการสื่อสารเฉพาะหน้า แบ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารแบบกลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสื่อสารระหว่างบุคคล

เยาวชนในวงออร์เคสตรามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ทางดนตรีระหว่างกันการฝึกซ้อม ในลักษณะของ

การช่วยเหลือ โดยรุ่นพี่หรือผู้ที่เข้าร่วมวงออร์เคสตร้า มาก่อนจะช่วยสอนและอธิบายเพิ่มเติมให้กับสมาชิก ของวงออร์เคสตร้าคนอื่น ๆ นอกจากนี้ จากการสังเกต ยังพบว่า อดีตสมาชิกวงออร์เคสตร้าที่มาช่วยฝึกสอน จะพูดคุยกันเกี่ยวกับประสบการณ์ดนตรีในอดีตและ ทิศทางในอนาคตของวงออร์เคสตร้า

1.2 การสื่อสารแบบกลุ่ม วงออร์เคสตร้าเยาวชน เทศบาลนครยะลา มีการประชุมทั้งก่อนและหลังการ ฝึกซ้อม โดยผู้ส่งสารหลัก ได้แก่ ผู้ดูแลวงออร์เคสตร้า และผู้ฝึกซ้อม ส่วนเนื้อหาในการพูดคุยจะเป็นไปเพื่อแจ้ง ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และยังสังเกตพบการชี้ ให้เห็นคุณค่าของวงออร์เคสตร้า รวมทั้งการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนมุ่งมั่นกับการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนา ตนเองและวงออร์เคสตร้าต่อไป

2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์

การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวง ออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลาผ่านสื่อออนไลน์ แบ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสาร แบบกลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสื่อสารระดับบุคคล

สมาชิกวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับดนตรี และมีการ แบ่งปันภาพและคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการแสดงดนตรี ของตนผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก ส่วนเนื้อหาที่สะท้อน ความผูกพันกับจังหวัดยะลา จะปรากฏให้เห็นในลักษณะ ของความภาคภูมิใจ เช่น การโพสต์คลิปวิดีโอที่นำเสนอ ภาพบรรยากาศที่สวยงามของจังหวัดยะลา ส่วนอดีต สมาชิกวงออร์เคสตร้าที่เข้าศึกษาต่อนอกพื้นที่จังหวัด ยะลาจะใช้สื่อเฟซบุ๊กแสดงออกถึงความคิดถึงจังหวัด ยะลา รวมทั้งการแสดงความรักห่วงใยครอบครัว และเพื่อน เมื่อทราบข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบ

2.2 การสื่อสารแบบกลุ่ม

สมาชิกวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลา มีการสื่อสารแบบกลุ่มผ่านสื่อออนไลน์ 2 ช่องทาง ได้แก่

เฟซบุ๊กและไลน์ โดยมีลักษณะร่วมกัน คือ มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแสดง การแจ้งข่าว การฝึกซ้อม และความเคลื่อนไหวของวง ส่วนลักษณะ ที่แตกต่างกันคือ กลุ่มในเฟซบุ๊กจะมีการแลกเปลี่ยน คลิปวิดีโอเกี่ยวกับบทเพลงต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพลง คลาสสิกที่บรรเลงโดยวงดนตรีระดับโลกเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เพื่อนสมาชิกเกิดความต้องการ ที่จะบรรเลงเพลงดังกล่าวร่วมกัน และยังปรากฏให้เห็น การแบ่งปันภาพและวิดีโอบันทึกการแสดงผ่าน มุมมองของตนเอง อีกทั้งยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการ แจ้งข่าวสารการเปิดรับสมัครเข้าศึกษาต่อของสถาบัน ทางดนตรี ซึ่งส่วนใหญ่อดีตสมาชิกที่เข้าศึกษาต่อใน สถาบันทางดนตรีจะเป็นผู้ส่งสารเพื่อให้รุ่นน้องได้มี โอกาสเช่นเดียวกับตน นอกจากนี้ วงออร์เคสตร้า เยาวชนเทศบาลนครยะลา ยังมีเฟซบุ๊กแฟนเพจชื่อ Yala City Municipality Youth Orchestra เพื่อติดต่อสื่อสาร กับบุคคลภายนอกโดยเนื้อหาในการสื่อสารผ่านแฟนเพจ จะเป็นการนำเสนอคลิปวิดีโอบันทึกการแสดง และ ผลงานของสมาชิกวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาล นครยะลาเป็นหลัก ส่วนการสื่อสารในไลน์ สมาชิก วงออร์เคสตร้าจะเป็นผู้รับสารเป็นหลัก โดยพื้นที่ ดังกล่าวจะมีผู้ดูแลวงออร์เคสตร้า ผู้ฝึกซ้อม และ ผู้ปกครอง เป็นผู้ส่งสารหลัก

3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชน

3.1 สื่อนางสือพิมพ์

การสื่อสารผ่านหนังสือพิมพ์ของวงออร์เคสตร้า เยาวชนเทศบาลนครยะลาจะใช้ประเด็นเกี่ยวกับการสร้าง ความสามัคคีที่ด้วยสุนทรีย์ของดนตรีเป็นหลัก โดย เนื้อหาในสื่อบ่งชี้ว่าประกอบด้วย รายละเอียดการเปิดแสดง ดนตรี และบทบาทสมมติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ของการฝึกซ้อมและการแสดงดนตรี รวมทั้งความรู้สึก ภาคภูมิใจในวงออร์เคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลา และจังหวัดยะลา

ภาพแสดงตัวอย่างข่าววงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในหนังสือพิมพ์

3.2 สื่อโทรทัศน์

วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา เคยออก รายการโทรทัศน์ คุณพระช่วย ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเยาวชน ที่ให้สัมภาษณ์ในรายการได้แสดงถึงความรู้สึกดีใจที่ได้ ออกรายการที่ถ่ายทอดไปทั่วประเทศ เพราะจะทำให้คนทั่วไป

ได้รับรู้ว่าจังหวัดยะลาไม่ได้มีเพียงความรุนแรงดังที่ปรากฏ ในสื่อกระแสหลัก ทั้งนี้เยาวชนยังได้ร่วมกันบรรเลงเพลง โกตาบารู ซึ่งเป็นบทเพลงที่สะท้อนความรักบ้านเกิด และ ความรักแผ่นดิน

ภาพวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในรายการคุณพระช่วย

ส่วนที่ 5 มุมมองของกลุ่มผู้ชมวงออร์เคสตราเยาวชน เทศบาลนครยะลาต่อแผ่นดินเกิดและบทบาทของวง ออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาในฐานะสื่อกลาง ในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด

1. มุมมองต่อแผ่นดินเกิด

กลุ่มผู้ชมชาวยะลาเห็นว่า จังหวัดยะลาเป็นจังหวัด ที่มีความสงบ ส่วนกลุ่มผู้ชมชาวยะลาที่โยกย้ายถิ่นฐาน ก็ยังรู้สึกผูกพันกับจังหวัดยะลา และยังพร้อมส่งความ

ช่วยเหลือกลับไปยังบ้านเกิด รวมทั้งรู้สึกยินดีเมื่อรับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้น สำหรับมุมมองต่อการสร้างสำนึกแก่แผ่นดินเกิด กลุ่มผู้ชมเห็นว่า การสร้างสำนึกแก่แผ่นดินเกิดแก่เยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้เยาวชนภาคภูมิใจ และต้องการพัฒนาให้แผ่นดินเกิดดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การปลูกฝังควรใช้วิธีการทางศิลปะมากกว่าการขัดเขียน เพราะอาจส่งผลให้เกิดการต่อต้านขึ้น

2. มุมมองต่อบทบาทของวงออร์เคสตรา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ทั้งกลุ่มผู้ชมชาวยะลาในพื้นที่ กลุ่มผู้ชมชาวยะลาที่อาศัยอยู่ต่างถิ่น และกลุ่มผู้ชมที่ไม่ใช่ชาวยะลา พบว่า กลุ่มผู้ชมเห็นว่า วงออร์เคสตรามีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่

2.1 บทบาทการพัฒนาศักยภาพเยาวชน

กลุ่มผู้ชมเห็นว่า วงออร์เคสตรามีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพเยาวชน โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนในจังหวัดยะลาได้รับประสบการณ์ทางดนตรี ยิ่งไปกว่านั้นคือการทำให้เยาวชนมีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อีกทั้งกระบวนการฝึกซ้อมจะหล่อหลอมให้เยาวชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเองและต่อผู้อื่น และดนตรีจะช่วยกล่อมเกลาคิดใจของเยาวชนให้อ่อนโยนและผ่อนคลายจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดยะลา

2.2 บทบาทการสร้างความสัมพันธ์

กลุ่มผู้ชมเห็นว่า วงออร์เคสตราเป็นช่องทางการสื่อสารที่ทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ขึ้น ซึ่งการสื่อสารที่ดีจะช่วยป้องกันความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต บทบาทการสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนในมุมมองของผู้ชมสะท้อนจากความสามัคคีในการแสดงดนตรีที่ต้องทำงานร่วมกันและความภาคภูมิใจกับความสำเร็จร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันจะทำให้เยาวชนเรียนรู้และยอมรับความแตกต่างระหว่างศาสนา อีกทั้งยังเป็นผลให้ผู้ปกครองได้รู้จักและคุ้นเคยกันอีกด้วย

2.3 บทบาทการสร้างสำนึกแก่แผ่นดินเกิดแก่เยาวชน

กลุ่มผู้ชมเห็นว่า เพลงท้องถิ่นช่วยสร้างความภาคภูมิใจในแผ่นดินเกิดให้กับเยาวชน อีกทั้งความผูกพันที่เกิดจากการเข้าร่วมวงออร์เคสตราก็ทำให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของวงออร์เคสตราและท้องถิ่น และต้องการตอบแทนเมื่อมีโอกาส

2.4 บทบาทการส่งต่อความรู้สึกถึงผู้ชม

วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา สร้างความสุขและความภาคภูมิใจให้กับผู้ชมในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองที่เห็นพัฒนาการของเยาวชนอย่างใกล้ชิด ส่วนผู้ชมชาวยะลาที่อาศัยอยู่นอกพื้นที่ก็รู้สึกภูมิใจในความสามารถของเยาวชนเช่นเดียวกัน สำหรับกลุ่มผู้ชมที่ไม่ใช่ชาวยะลา เห็นว่าการแสดงดนตรีของเยาวชนช่วยลบภาพความรุนแรงของจังหวัดยะลา รวมทั้งได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ให้เกิดขึ้น

อภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 วงออร์เคสตราในฐานะนวัตกรรมการสร้างสันติภาพ

ผลการวิจัยพบว่า วงออร์เคสตราเป็นนวัตกรรมที่สร้างสันติภาพและทำให้เกิดความภาคภูมิใจของชาวยะลา โดยการใช้วงออร์เคสตราที่มีความเป็นตะวันตกบรรเลงเพลงท้องถิ่นที่มีความเป็นตะวันออกเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ชมในจังหวัดยะลาภาคภูมิใจเมื่อได้รับฟังเพลงท้องถิ่นที่บรรเลงด้วยวงออร์เคสตราการผสมผสานเพลงท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการยอมรับสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมของ Everett M. Rogers (อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปัตตานนท์, 2557) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับนวัตกรรมของสังคม อันได้แก่ ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ ซึ่งสะท้อนผ่านความรู้สึกที่เยาวชนและผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของวงออร์เคสตราจากการได้รับโอกาสต่างๆ ซึ่งพิเศษกว่าวงดนตรีอื่น, ความเข้ากันได้และไม่ซับซ้อน ซึ่งสะท้อนผ่านเนื้อหาเพลง ซึ่งมีการผสมผสานเพลงท้องถิ่น

ให้เข้าถึงกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ชมได้ดี, โอกาสในการทดลองใช้และสังเกตเห็น โดยเยาวชนที่สนใจสามารถร่วมสังเกตการณ์ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ และสามารถเล่นดนตรีได้ในส่วนของช่องทางการสื่อสารเกี่ยวกับนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า การผสมผสานช่องทางต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน การแสดงดนตรี และสื่อออนไลน์ โดยเน้นที่เอกภาพของสารหลัก คือความรัก ความผูกพัน ความภูมิใจและประโยชน์ที่ทุกคนได้จากแผ่นดินเกิด ทำให้ประชาชนในจังหวัดยะลาเปิดรับและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวงออร์เคสตรา ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้วงออร์เคสตราได้รับการยอมรับจากประชาชนในจังหวัดยะลา คือความพยายามของผู้สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยทฤษฎีแพร่กระจายนวัตกรรมระบุว่า ผู้สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือบุคคลภายนอกที่พยายามนำนวัตกรรมเข้าสู่สังคม แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ นอกจากกลุ่มผู้ริเริ่มจะมีฐานะสอดคล้องกับที่ระบุไว้ในทฤษฎีแล้ว กลุ่มผู้ริเริ่มก็ยังมีฐานะผู้นำความคิดในสังคมด้วย ในขณะที่กลุ่มสมาชิกวงออร์เคสตราก็ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เห็นคุณค่าของวงออร์เคสตรา รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนคนอื่น ๆ ต้องการเข้าร่วมวงออร์เคสตราอันส่งผลให้กิจกรรมสามารถแพร่หลายผ่านเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างดี

ประเด็นที่ 2 บทบาทของวงออร์เคสตราในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด

1. บทบาทของวงออร์เคสตราที่เปิดโอกาสให้เยาวชนพัฒนาตนเองและแผ่นดินเกิด

ผลการวิจัยพบว่า วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนที่เป็นสมาชิกในด้านต่าง ๆ โอกาสที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของวงออร์เคสตรา สร้างความรู้สึผูกพันต่อวงออร์เคสตราและขยายไปสู่ความผูกพันต่อแผ่นดินเกิด โดยความรู้สึดังกล่าวถูกสร้างจากการ

สอดคล้องอยู่ทั้งในกระบวนการฝึกซ้อมและการเปิดแสดงดนตรีในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รู้จักกับสังคมอื่น ๆ และเกิดการเปรียบเทียบทำให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของวงออร์เคสตราและท้องถิ่นของตนชัดเจนขึ้น และพร้อมที่จะตอบแทนท้องถิ่นเมื่อมีโอกาส ดังที่กล่าวมานั้นบทบาทของวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาที่ส่งผลกระทบในระดับปัจเจกโดยมีวงออร์เคสตราเป็นกิจกรรมที่เป็นสื่อกลาง สอดคล้องกับแนวคิดนั้นทนการของ สมบัติ กาญจนกิจ (2540) ที่กล่าวว่านั้นทนการ คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าร่วมแล้วก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข และยังช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วม กระบวนการที่ให้คุณค่าและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชน สำหรับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้น ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2557) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลจุดหมายหนึ่งก็คือการทำให้บุคคลค้นพบและมองเห็นคุณค่าของตนเอง ส่วนผลวิจัยที่ค้นพบว่า การรู้จักคุณค่าของตนเองและวงออร์เคสตราของเยาวชนนำไปสู่การเห็นคุณค่าของท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดท้องถิ่นนิยม ซึ่ง ธเนศวร เจริญเมือง (2553) ให้ความหมายของท้องถิ่นนิยมว่าเป็นความรู้สึกรัก ผูกพัน ห่วงเห่น และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันเกิดจากการเห็นสิ่งดีงามมากพอที่จะอาศัยและใช้ประโยชน์ รวมทั้งการไปเห็นแผ่นดินอื่น ๆ แล้วเกิดการเปรียบเทียบ เช่นเดียวกับแนวคิดชุมชนนิยมของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554) ที่ระบุว่า ชุมชนนิยมคือสังคมที่คนเห็นประโยชน์และรู้จักใช้ประโยชน์ รวมทั้งให้ประโยชน์ตอบแทนชุมชน ซึ่งทั้งแนวคิดท้องถิ่นนิยมและแนวคิดชุมชนนิยมต่างก็ชี้ให้เห็นว่าท้องถิ่นหรือชุมชนจะต้องก่อประโยชน์ให้กับสมาชิกแล้วจึงนำไปสู่ความรู้สึกรักห่วงเห่นและมีการลงมือทำเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน

2. บทบาทของวงออร์เคสตราในการสร้างความสัมพันธ์บนความหลากหลายทางศาสนา ไม่เพียงบทบาทในระดับปัจเจกแต่วงออร์เคสตรายังได้สร้างความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลขึ้นจากโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งระหว่างกลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้ปกครอง ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่า พื้นที่ในการสร้างความสัมพันธ์ไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแค่พื้นที่ในเชิงกายภาพ แต่ยังขยายรวมไปถึงการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบัน เทียบเคียงได้กับงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวมลายูเชื้อชาติไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ของ ทศนาวิดี แก้วสนิท (2552) ซึ่งค้นพบว่าผลของสื่อพิธีกรรมในระดับชุมชนคือการสร้างปฏิสัมพันธ์และความสามัคคีของชุมชน ดอกอ่ำแนวคิดเกี่ยวกับสื่อกิจกรรมที่ เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) อธิบายว่าสื่อกิจกรรมเอื้อให้เกิดการพบปะและการประชุม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเป็นโอกาสในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน เช่นเดียวกับแนวคิดชุมชนนิยมของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) ที่ได้อธิบายคุณลักษณะหนึ่งของชุมชนนิยมว่า เป็นการรวมตัวกันเพื่อให้สมาชิกรู้จักและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ส่วนในเรื่องของช่องทางการสื่อสารที่การวิจัยครั้งนี้ค้นพบว่าพื้นที่ในการสื่อสารของผู้ปกครองและเยาวชนมีทั้งพื้นที่ในเชิงกิจกรรมและพื้นที่ในสื่อออนไลน์ เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2557) ได้แบ่งช่องทางในการสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) ช่องทางกายสื่อสารผ่านกิจกรรมในพื้นที่เชิงกายภาพ และ (2) ช่องทางการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี การสื่อสารสมัยใหม่ การสลายความรู้สึกในเชิงเชื้อชาติและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของเยาวชนและผู้ปกครอง โดยมีวงออร์เคสตราเป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดการพูดคุย การดูแลช่วยเหลือและการใช้ชีวิตร่วมกันบนความหลากหลายทางศาสนาทำให้เยาวชนรู้จักยอมรับ และเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งสันติภาพที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลนี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่สันติภาพของสังคมในระยะยาวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการสร้าง

สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่ง สุริชัย หวันแก้ว (2550) ได้ระบุว่าการส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม จะเป็นการแก้ปัญหาความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนใต้ประการหนึ่งในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยเรื่องผู้หญิงมุสลิมท่ามกลางความขัดแย้ง: การเปลี่ยนผ่านจากเหยื่อสู่ผู้ขับเคลื่อนงานสันติภาพ ของ ฮาฟิซสา สาและ (2553) ซึ่งพบว่าบริบทเงื่อนไขสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านจากผู้ได้รับผลกระทบสู่การทำงานสันติภาพของผู้หญิงมุสลิมประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนท่ามกลางความรุนแรงและการมีพื้นที่สาธารณะเพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถตระหนักและแสดงศักยภาพของตน

ประเด็นที่ 3 เพลงท้องถิ่นในฐานะสื่อสารบันเทิง เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกับจังหวัดยะลา

กลุ่มผู้ริเริ่มเลือกใช้เพลงท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการฝึกซ้อมการแสดง เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดให้กับเยาวชน และส่งต่อความรู้สึกดังกล่าวผ่านเพลงไปยังกลุ่มผู้ชม โดยกลุ่มผู้ชมที่เป็นชาวยะลาทั้งในและนอกพื้นที่ เพลงท้องถิ่นทำให้พวกเขารู้สึกภาคภูมิใจ และสำหรับชาวยะลาที่อยู่นอกพื้นที่ เพลงท้องถิ่นยังได้สร้างความระลึกถึงแผ่นดินเกิด รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการส่งความช่วยเหลือกลับไปยังแผ่นดินเกิดของตน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลง เช่น เพลงประจำมหาวิทยาลัย (ชัยวัฒน์ หอวรรณภากร, 2544) และเพลงพื้นบ้านหมอลำ (นิทรพรทิพา, 2539) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดสาระบันเทิง ซึ่ง ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล (2543) ได้กล่าวว่าสาระบันเทิงเป็นการสื่อสารโดยผสมผสานสาระและความบันเทิงเข้าด้วยกัน อันจะทำให้กลุ่มเป้าหมายคิดคำนึงรับรู้และมีการประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่พึงประสงค์ และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ทั้งนี้ความภาคภูมิใจที่เกิดจากการรับฟังเพลงสอดคล้องกับแนวคิดท้องถิ่นนิยมของ ธเนศร์ เจริญเมือง (2553) ที่กล่าวว่า

ความรู้สึกรัก ผูกพัน ห่วงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่น
ของตน ส่วนหนึ่งสามารถสร้างขึ้นได้จากการได้ยินเรื่องราว
ของท้องถิ่นในอดีต นอกจากนี้ เพลงท้องถิ่นยังกระตุ้นให้
ผู้ชมที่ไม่ใช่ชาวยะลาที่มีความรู้สึกในเชิงบวกต่อจังหวัดยะลา

มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ คารามาส มณฑลวิทย์
(2549) ที่ยืนยันว่าเทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมเชิงกลยุทธ์
ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับเมือง

รายการอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554) **ชุมชนนิยม: ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- คมสันต์ วงศ์วรรณ. (2551). **ดนตรีตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ หอวรรณภากร. (2554). **การสื่อความหมายและอุดมการณ์ในเพลงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2552). **สุนทรียศาสตร์เพื่อนิเทศศาสตร์**. สมุทรปราการ: โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- คารามาส มณฑลวิทย์. (2549). **การใช้เทศกาลดนตรีพิทยในฐานะกิจกรรมเชิงกลยุทธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์เมืองพักยาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนาวดี แก้วสนิท. (2552). **การสื่อสารเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อชาติไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิวา สาระจูทะ. (2530). **สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ**. กรุงเทพมหานคร: วิคตอรี เพาเวอร์ จำกัด.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง. (2553). **ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นิตราพร ทิวา. (2539). **การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงพื้นบ้านหมอลำเพื่อการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2557). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการสื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม**. คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล. (2543). **มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอคิสัน เพรส โปรดักส์.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2540). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). **ยูตีไฟฟ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิภพ ภักธเดชไพศาล. (2553). **ดนตรี พื้นที่ เวลา**. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊กส์.
- อดิภพ ภักธเดชไพศาล. (2556). **เสียงเพลง วัฒนธรรม อำนาจ**. กรุงเทพมหานคร: มติชน
- ฮาฟิสา สาและ. (2553). **ผู้หญิงมุสลิมท่ามกลางความขัดแย้ง: การเปลี่ยนผ่านจากเหยื่อสู่ผู้ขับเคลื่อนงานสันติภาพ**. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.